

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

ЧЖАН І

«Формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань

01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності

014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дисертації

Своєчасність обраної теми мотивується необхідністю врахування сучасних інноваційних процесів у системі вітчизняної мистецької освіти, спрямованих на вирішення протиріч між провідними інноваційними пошуками у визначенні змісту і технологій навчання у вищій школі й недостатнім їх науковим і методичним обґрунтуванням. Вирішальну роль у реалізації таких модернізаційних завдань в освітньому процесі відіграють зміни, зорієнтовані на підготовку фахівців, котрі володіють динамічною системою глибоких фундаментальних та спеціальних знань, умінь, навичок, оригінальних способів мислення, особистісними поглядами, цінностями, здатністю успішно соціалізуватися та здійснювати продуктивну діяльність. Означене зумовлює необхідність дослідження цілого комплексу питань, які стосуються підготовки магістрів в освітній галузі сьогодення.

У дисертації Чжан І проблему підготовки магістрів музичного мистецтва слушно пропонується вирішувати під час формування їх виконавської майстерності у процесі співацького навчання, що сприяє фаховому зростанню особистості магістранта з метою забезпечення розвитку його інтегральних, загальних та фахових компетентностей, активізації стійкої мотивації вокально-виконавської діяльності, розширення ерудованості, мистецького світогляду та творчих проявів у сфері вокально-виконавського мистецтва. Проте успішність даного процесу потребує розроблення та обґрунтування

теоретико-методологічного й методичного забезпечення формування виконавської майстерності магістрантів засобами вокального мистецтва. Вагомість наукового доробку у сфері обраної тематики остаточно не забезпечує з'ясування даної проблеми, а лише сприяє її всебічному вивченню в сучасних умовах розвитку мистецької освіти.

Отже, соціально-педагогічна значущість означеної теми, наявність низки суперечностей та нез'ясованих раніше завдань у теорії та практиці фахової підготовки зумовлюють актуальність дисертації Чжан Ї «Формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання».

Той факт, що дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів» (протокол № 3 від 30 вересня 2021 року), також свідчить на користь нагальності та необхідності даної проблематики.

2. Ступінь обґрунтованості наукових понять, висновків і рекомендацій.

Аргументованість та переконливість сформульованих в ході з'ясування завдань дослідження наукових позицій, узагальнень і рекомендаційних висновків, підтверджуються якісними результатами проведеної Чжан Ї пошукової роботи і не викликають заперечень. Їх вірогідність та достовірність забезпечуються глибоким теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних позицій дослідницької праці; ретельним аналізом наукових джерел у філософському, соціологічному, психолого-педагогічному, музикознавчому аспектах; всебічним аналізом та доцільним використанням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження, що включають як теоретичні підходи, так й емпіричні та статистичні аспекти отримання обґрунтованих результатів; достовірно

проведеною дослідно-експериментальною роботою; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки розробленої методики; позитивними наслідками впровадження в освітній процес поетапної методики формування виконавської майстерності майбутніх магістрів музичного мистецтва у процесі співацького навчання.

Отже, успішне розгортання дослідницького пошуку відбувається від обґрунтування дисертанткою теоретико-методологічних основ дослідження, визначення змістової сутності категоріально-поняттєвої його основи до розробки та перевірки поетапної методики формування виконавської майстерності майбутніх магістрів музичного мистецтва у процесі співацького навчання.

У дисертації Чжан Ї поставлено за мету розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання. Доцільним є той факт, що реалізація мети задля вирішення існуючих в теорії та практиці підготовки магістрів музичного мистецтва ряду протиріч, які дисертантка визначає в роботі, відбувається на основі: з'ясування стану досліджуваної проблеми в науковій літературі й практичній діяльності; визначення змістової сутності та структури виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання; розробки критеріально-рівневих характеристик означеного феномену; обґрунтування та впровадження педагогічних умов формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва, моделювання авторської методики та її експериментальної перевірки у процесі співацького навчання.

Крім того, високий ступінь обґрунтованості й достовірності результатів дослідження забезпечило використання авторкою влучно підбраного комплексу взаємопов'язаних теоретичних методів. З-поміж них: аналітичний, системний, порівняльний, узагальнення, структурний, та ін. Крім того, доцільне використання рефлексивно-проектувальних методів забезпечило

поширення висновків щодо педагогічних умов та методів формування виконавської майстерності майбутніх магістрів музичного мистецтва у діяльності закладів вищої мистецької освіти.

Теоретично і практично корисними та оригінальними є *емпіричні* методи, які використовувалися з метою відстеження динаміки, перевірки та емпіричного підтвердження теоретичних положень дослідження щодо розробки та впровадження авторської методики шляхом зіставлення їх з експериментальними результатами. У зазначеному контексті достовірність й ефективність результатів педагогічного експерименту вдало забезпечується під час використання *статистичних методів* дослідження.

Грунтовність та достовірність викладу тексту дисертації зумовлюється всебічним, аргументованим аналізом відповідної джерельної бази. Опрацювання й критичний аналіз теоретичного матеріалу, проведені емпіричні дослідження, власний досвід мистецької діяльності склали основу запропонованої авторкою оригінальної методики формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання.

Дисертаційна робота відзначається логічним викладом наукових результатів, структурною виваженістю та чіткістю, узгодженістю поставлених завдань і сформульованих висновків.

Так, науковою значущістю відзначаються матеріали першого розділу дисертації «Теоретичні основи формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання», які отримані дисертанткою завдяки зосередженню її уваги на здійсненні аналізу теоретичних основ формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання Чжан Ї реалізує дослідницькі завдання на основі вивчення досягнень науковців, які стосуються дослідження витоків та з'ясування природи виникнення співу, виявлення специфіки людського голосу як природного музичного інструменту. Авторці

вдалося у контексті західноєвропейської культурноісторичної традиції розглянути етапи розвитку вокального мистецтва.

Дисертантка доводить безперечне значення італійської вокальної школи не тільки у розвиток мистецтва, але й обґрунтовує її вокально-методичне значення для проблеми формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва. Авторкою вдало подається тлумачення основної дефініції дисертаційного дослідження «виконавська майстерність магістрантів музичного мистецтва» як цілісної, динамічної, професійно значущої якості особистості, яка має інтегративний характер, формується й постійно вдосконалюється у процесі співацького навчання та включає комплекс набутих умінь, навичок і компетентностей, які визнають високий ступінь оволодіння вокальною технікою й виявляють здатність співака вміло керувати творчим інтерпретаційно-виконавським процесом для досягнення максимально якісного художнього результату.

Грунтовно здійснений методологічний аналіз проблеми художньо-виконавської самоефективності вчителя музичного мистецтва дав можливість Чжан Ї доцільно відібрати наукові підходи до розкриття змісту досліджуваного феномену, серед яких: аксіологічний, герменевтичний, рефлексивно-проективний.

Отже, цілісність дослідницького пошуку досягається завдяки реалізації низки розроблених дисертанткою наукових підходів, що виступають як концептуальні засади розроблення педагогічних умов, методів і прийомів формування виконавської майстерності магістрантів, та презентуються у другому розділі «Методичне забезпечення формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва».

Фокусуючи свою увагу на складності та багатоаспектності означеного процесу Чжан Ї описує процесуально-функціональний аналіз виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва з метою розкриття специфіки, визначення сутності досліджуваного явища, розробки педагогічних умов та методики його формування. У зв'язку з цим визначаються

смыслеутворювальна, комунікативно-діалогова, евристично-пошукова, нормативно-регулятивна та проєктивно-рефлексивна функції, які цілісно розкривають функціональне значення кожного структурного компоненту досліджуваного конструкту.

Наукову цінність становить розроблений дисертанткою комплекс педагогічних умов формування художньо-виконавської самоефективності студентів. Створення позитивної навчально-виконавської атмосфери, забезпечення активної концертної діяльності, різноманітної за спрямованістю і формою проведення; забезпечення свободи самовизначення у виконавській діяльності (індивідуальний вибір виконавських засобів в процесі інтерпретації музичного твору – всебічно охоплюють усі аспекти формування виконавської майстерності магістрантів та мотивують продуктивність методичного забезпечення досліджуваного процесу.

Практично-цінним матеріалом є розроблений Чжан Ї комплекс відповідних методів, що в єдності з визначеними та аргументованими педагогічними умовами забезпечили створення і реалізацію відповідної методики формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання.

Дисертанткою докладно розроблена структура виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання в єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивно-пізнавального, емоційно-вольового та творчо-діяльнісного компонентів.

Головним науково-методичним досягненням Чжан Ї є обґрунтування структури та змісту методичної моделі формування виконавської майстерності магістрів музичного мистецтва, яка від постановки мети й основних завдань охоплює наукові підходи; функції, компонентну структуру; педагогічні умови; ефективні методи формування означеного явища, що разом становить повний технологічний цикл. Відзначимо перспективність реалізації складників авторської методичної моделі під час впровадження оригінальної

поетапної методики формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва засобами вокального навчання.

Реалізація науково-дослідницького потенціалу авторки віднайшла своє втілення, зокрема, у третьому розділі дисертації «Дослідно-експериментальна робота з формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання».

Принципову новизну теоретичних здобутків дисертаційної роботи визначає розроблений дослідницею та докладно презентований діагностичний апарат з метою виокремлення рівнів сформованості означеного феномена, а також перебіг і результат експериментальної перевірки ефективності розробленої методики. Науковій вартості набувають засоби наочного обґрунтування динаміки формування означеного конструкту та перевірки ефективності розробленої авторкою методики.

Грунтовний теоретичний аналіз обраної теми та якісно проведене емпіричне дослідження дали можливість Чжан Ї запровадити методичну модель формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання у практику фахової підготовки в системі вищої мистецько-педагогічної освіти.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше:

- уточнено сутність та зміст виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання;
- систематизовано методологічні підходи (аксіологічний, герменевтичний, рефлеклексивно-проективний) до фахового навчання студентів факультетів мистецтв університетів;
- проведено процесуально-функціональний аналіз цього поняття, в якості провідної (сміслоутворювальної) функції виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва як цілісної динамічної професійно-значущої якості особистості, яка має інтегративний характер, формується й

постійно вдосконалюється у процесі співацького навчання нами було визначено ціннісно-орієнтаційну функцію. Серед інших функцій, які тісно взаємопов'язані з провідною функцією, було виокремлено та конкретизовано: комунікативно-діалогову, евристично-пошукову, нормативно-регулятивну та проєктивно-рефлексивну функції;

- розроблена компонентна структура, критерії та показники виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання;

- визначені педагогічні умови формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання;

- представлена методична модель виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання;

- розроблена та впроваджена поетапна методика формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацької діяльності.

Подальшого розвитку набули засоби комплексної діагностики та рівні сформованості виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання.

4. Значущість результатів дослідження для науки і практики та можливі шляхи їх використання

Безперечна цінність одержаних Чжан Ї результатів для музично-педагогічної науки полягає в розробці та апробації методики формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання. Практична значущість дослідження полягає в авторському підході щодо формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання шляхом упровадження експериментальної методики, діагностичного інструментарію, запропонованих критеріїв, показників та рівнів оцінювання сформованості виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва, які будуть

доцільними під час педагогічної діагностики їх співацького навчання. Розроблені методичні основи можуть сприяти визначенню практичних шляхів збагачення навчальних засобів, що орієнтують професійну підготовку магістрантів музичного мистецтва на впровадження основ виконавської майстерності в зміст циклів дисциплін загально-професійної підготовки й науково-дослідницької роботи та практики. Матеріали та висновки дослідження можуть бути використані для вдосконалення процесу співацької підготовки на факультетах мистецтв університетів України та Китаю.

5. Повнота викладу матеріалу

Основні теоретичні положення і висновки дисертації відображено в 8 одноосібних публікаціях, 3 з яких надруковано в провідних фахових виданнях України, 1 – у міжнародному науковому виданні, 4 – роботи апробаційного характеру. Кількісні та якісні показники публікацій відповідають чинним вимогам. В них повною мірою віддзеркалено основні наукові положення дисертації.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Оцінювання змісту дисертації дає можливість констатувати, що дисертаційна робота Чжан Ї є цілісним, завершеним науковим дослідженням. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю й достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях, а також за оформленням, дисертація відповідає паспорту спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) й вимогам, які висуваються до дисертацій такого типу.

7. Дискусійні питання та зауваження щодо окремих положень дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти та висловити зауваження.

1. На нашу думку, дисертація набула б більшої досконалості, якщо б автором у теоретичному розділі роботи було більш ґрунтовно проаналізовано сучасний зарубіжний досвід щодо підготовки магістрантів музичного мистецтва до практичної діяльності в сучасних умовах.

2. У дисертації обґрунтовано структуру виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацької діяльності, у межах якої визначено мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, емоційно-вольовий, творчо-діяльнісний компоненти. З цієї позиції уточнення потребує питання про те, як саме був організований процес спрямований на оволодіння магістрантами музичного мистецтва вокальною технікою, комплексом художньо-інтерпретаційних засобів виразності, вміннями застосовувати на практиці різні стилі та техніки співу за творчо-діялісним компонентом.

3. Однією з педагогічних умов, запропонованих для реалізації моделі формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва до співацької діяльності є створення позитивної навчально-виконавської атмосфери. На нашу думку, бажано було б ширше розкрити, як ця важлива педагогічна умова була впроваджена в експериментальну роботу з формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва в процесі співацької діяльності.

4. Важливим змістовим наповненням процесу формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацької діяльності є оцінювання її результатів. Однак, виникає питання, яким чином відбувалося оцінювання результатів цієї діяльності на усвідомлено-творчому етапі експериментальної роботи.

5. На наш погляд, третій розділ дисертації дещо переобтяжений таблицями та рисунками. Бажано було б деякі з них перенести у додатки.

8. Загальний висновок

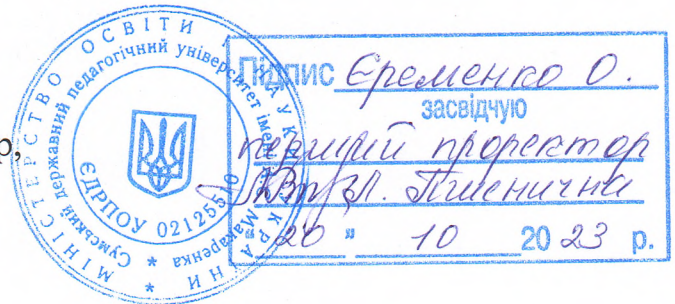
Дисертаційна робота Чжан Ї «Формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання» є науковим дослідженням, виконаним авторкою на актуальну тему. Отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання, яке полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні й експериментальній перевірці методики формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання.

У цілому вважаємо, що дослідження Чжан Ї «Формування виконавської майстерності магістрантів музичного мистецтва у процесі співацького навчання» є завершеним самостійним і оригінальним дослідженням, яке за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного аналізу, рівнем новизни та значущості результатів відповідає «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, нормативним актом МОН України щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, що дає підстави для присудження Чжан Ї ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри хореографії та
музичного мистецтва

Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

Ольга ЄРЕМЕНКО